

{ datorrena } Maite Ubiria Beaumont

Gosea pizten Kanakyn

El *apetito viene comiendo* (“jateko gogoa jenez dator”). Horrela zioen Juan Jose Ibarretzek 2016ko ekainaren 5ean zabalduriko txioak. Euskal Herriko hainbat herritan antolaturiko kontsulten kariatara gorazarre mezua zabaldu zuen orduan Twitter bidez. Sare sozialean berehalako erantzuna eman zion Arnaldo Otegi. Gosea pizteko gogotsu bera ere, lan amankomuna egiteko gonbidapena luzatu zion lehendakariari. Mezu trukaketa etorri zait burura laster bere etorkizuna erabakitzeko erreferenduma eginen duen kanaky herria atzera kontu betean sartuta dagoen honetan. Azaroak 4an iraganen den kontsultara heltzeko kanakek oztopo ugari gainditu behar izan dituzte. Baita bidean apetitua ez galtzeko estrategiak etengabe berrasmatu ere.

80ko hamarkada gatazka-tsuak azterna sakonak utzi zituen Hego Pazifikoko uhartedian. Horren erakusle, belaunaldi batek eginiko hautu zailak eta horren ondorioz piztutako borrokek utzitako minak aintzat hartu gabe, ez dago ulertzerik ordutik honat deskolonizazio prozesuak izan duen bilakaera. 1986an Nazio Batuek Kaledonia Berria (Kanak) deskolonizazio es-
peroan diren lurraldeen zerrendan sartu zuten. 1988an, berriz, metropoliaren eta kanaken arteko lehendabiziko akordioa gauzatu zen, Matignon jauregian, Parisen. Hamar urte geroago, Noumean, Kanakoko hiriburuan, bigarren hitzarmen markoa izenpetu zuten aldeek.

Gauzak horrela, azkeneko 30 urteotan trantsizio prozesua kozinatu da lurraldean, su-txikian, burujabe izateko gai izango den jendartea eraikitzeke asmoz. Bistan da trantsizio horren gaineko bilanak zuriak eta grisak dituela. Adierazle sozioekonomikoei erreparatuz gero, eskualdeko barne produktu gordin handienetarikoa du Kanak. Alta, aberastasunaren banaketari dagokionez, emaitzak ez dira harro egoteko modukoak, koloniza-

tzaileen ondorengoak baitira maiz bertako lurrek gordetzen dituzten natur aberastasunen ustiapenaren onuradun nagusiak. Noumea inguratzen duen probintzian gehiengo dira errenta altua duten metropoli zaileak. Iparraldeko probintzian eta Leialtasun uharteetan, ordea, hitzarmenen aterpean kanaken gobernantza berria garatu da. Hexagonoan ez dira falta erakunde sistema errepublikarraren eta kanaken eredu tradizionalaren artean oreka berriak sortzeko helburua zuen Matignongo Hitzarmenak frantziar Konstituzioa bihurtu zuela defendatzen duten zuzenbide adituak. Tokiko eskuinak –LREMeko ordezkarien diskurtsoa ez da argiki lerrokatu orain arte– txosten horiek baliatzen ditu etengabe hauteskunde errolda berezia auzian emateko. “Berdintasun” printzipioaren izenean, Kaledonia Berrian egingo den kontsulta Frantziako bertze edozein

Azaroaren 4ko kontsulta helmugara
heltzeko etapa garrantzitsua da. Kanakek
botoa emanez erabakiak hartzearen
zaporea dasta dezatela da
independentisten erronka nagusia

lurraldetan antolaturiko bozketetan baliatzen diren arau berdinak erabilia egitea nahiko lukete. Hori da beraien gose zaharra. Horrela, kanakei herri kolonizatua-
ren izaera ukatuko liekete, bide batez, erreferendume-
rako Nazio Batuek ezarritako joko eremua ezbaian emanez. Horregatik, kontsulta aurreko inkestek hautes-
kunde arruntetan erabiltzen den errolda izanen dute oinarri, azaroaren 4ko kontsultan errolda berezia erabi-
liki dela kontuan izan gabe. Lehen bozketak honetan, baina, orotara hiru egin daitezke, independentistek bo-
toa emateko gosea piztea dute helburu. Hau da, azaroak 4an ahal den eta herritar gehienek hartzea zaporea bu-
rujabe izateari. Jakinik jateko gogoa jenez datorrela. •